

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 200/2012-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. mája 2012 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti A., s. r. o., B., zastúpenej advokátkou JUDr. E. L., B., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1, 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, tiež čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16 Co 43/2011 zo 17. marca 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti A., s. r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. marca 2012 doručená sťažnosť spoločnosti A., s. r. o., B. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané

porušenie jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1, 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), tiež čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 46 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 16 Co 43/2011 zo 17. marca 2011.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že od sťažovateľky bola neoprávnene zexekvovaná suma 38 173 € rozsudkom krajského súdu, ktorý bol neskôr zrušený rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako nezákonný. Sťažovateľka sa žalobou na Okresnom súde Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) z 28. decembra 2005 dožadovala náhrady škody z nezákonného súdneho rozhodnutia podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu vo výške 48 390 €. Po zrušení prvého rozhodnutia okresného súdu v odvolacom konaní rozhodol okresný súd rozsudkom sp. zn. 17 C 29/2006 zo 4. augusta 2009 tak, že žalobe sťažovateľky vyhovel. Na základe podaného odvolania rozhodoval vo veci opätovne krajský súd, ktorý rozsudkom sp. zn. 16 Co 332/2009 z 12. novembra 2009 zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa a uznal nárok sťažovateľky ako dôvodný len sčasti a vo zvyšku žalobu zamietol. V dovolacom konaní najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Cdo 48/2010 z 21. decembra 2010 zrušil napadnutý zamietajúci výrok rozsudku krajského súdu a v rozsahu zrušenia mu vrátil vec na ďalšie konanie s vysloveným právnym názorom na riešenie kolízie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia a nároku na náhradu škody. Krajský súd ďalším rozsudkom (v poradí tretím) sp. zn. 16 Co 43/2011 zo 17. marca 2011 rozhodol rovnako ako predchádzajúcim zrušeným rozhodnutím, pokiaľ išlo o istinu, a zo záväzného kasačného rozhodnutia akceptoval len právny názor týkajúci sa splatnosti nároku na náhradu škody, čo sa týka konkurencie nárokov z bezdôvodného obohatenia a náhrady škody však zotrval pri svojom pôvodnom názore. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka opätovne dovolanie, v ktorom namietala, že rozhodnutie krajského súdu bolo úmyselne v zjavnom rozpore s právnym názorom najvyššieho súdu. Najvyšší súd opätovne preskúmal napadnutú časť rozsudku a dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľky

je dôvodné, preto rozsudkom sp. zn. 2 Cdo 155/2011 z 21. decembra 2011 rozsudok odvolacieho súdu sp. zn. 16 Co 43/2011 zo 17. marca 2011 v napadnutej časti a v súvisiacom výroku o náhrade trov konania zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

Sťažovateľka k veci uvádza:

„... 6. Nerešpektovaním záväzného právneho názoru najvyššieho súdu, súd nižšieho stupňa /krajský či okresný/ úmyselne porušuje čl. 1 ods. 1 ústavy, čl. 2 ods. 2 ústavy, čo vo svojom dôsledku vedie tiež k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Základné právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu, všeobecný súd môže porušiť, ak koná vo veci v rozpore s procesnoprávnymi predpismi, upravujúcimi jeho postup v občianskom súdnom konaní, takým predpisom je OSP a jeho ust. § 243d ods. 1.

7. Nerešpektovanie kasačného názoru najvyššieho súdu má vždy sa následok aj porušenie práva všeobecným súdom nižšieho stupňa na fair proces v jeho časovej dimenzii - teda porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru - lebo doba, o ktorú sa predlžuje súdne konanie v dôsledku prejednávania dovolania na najvyššom súde, ako aj nového prejednávania veci krajským súdom, je dobou nesporne označiteľnou za zbytočné prieťahy v súdnom konaní, pričítateľné na vrub krajského súdu, ktorý kasačné rozhodnutie nerešpektoval.

8. Nerešpektovanie právneho názoru kasačného súdu, vyjadreného v jeho zrušujúcom uznesení, inštančne nižším súdom - tu krajským súdom - zakladá aj porušenie princípu rovnosti podľa čl. 12 ods. 1 ústavy, ako aj dotknutia právnej istoty občanov, ako jednej zo základných hodnôt právneho štátu.

9. Porušenie fair procesu v aspekte cit. článkov ústavy a dohovoru, malo za následok aj porušenie základného práva na legitímne očakávanie, garantované čl. 20 ods. 1 ústavy a 21. 1 ods. 1 Protokolu č. 1 k dohovoru...

1. V prejednávanej veci je teda zrejmé, že krajský súd bez zmenenej skutkovej situácie, nevyhovel požiadavkám vyplývajúcim z kasačného uznesenia najvyššieho súdu, podľa ktorého pri kolízii dvoch nárokov - náhrada škody alebo vydanie bezdôvodného obohatenia - má prednosť nárok na náhradu škody, oproti subsidiárnemu nároku na

vydanie bezdôvodného obohatenia, v čom treba vidieť úmyselné obchádzanie zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu a tým aj vedomé porušenie vyššie označených práv sťažovateľa.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka žiada, aby ústavný súd vo veci jej sťažnosti vydal tento nález:

„1. Základné právo spoločnosti A., spol. s r. o. na súdnu ochranu bez zbytočných prietahov podľa čl. 46 ods. 1,3 a čl. 48 ods. 2 ústavy, právo na spravodlivé súdne konanie v primeranej dobe podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na rovné zaobchádzanie a legitímne očakávanie podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 46 ods. 3 ústavy a čl. 1 ods. 1 protokolu 1 k dohovoru, v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, uznesením KS v B. Bystrici zo 17. 3. 2011, sp. zn. 16 Co 43/2011, porušené bolo.

2. KS v B. Bystrici je povinný zaplatiť sťažovateľovi titulom finančného zadosťučinenia sumu 20.000 EUR do 1 mesiaca od doručenia nálezu.

3. Sťažovateľovi priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 323, 48 E, ktorú je KS v B. Bystrici povinný zaplatiť JUDr. E. L. do mesiaca.“

Sťažovateľka odôvodňuje žiadosť o priznanie finančného zadosťučinenia takto:

«Preto navrhujeme napadnuté rozhodnutie krajského súdu považovať za rozhodnutie porušujúce označené základné práva sťažovateľa, ale keďže sa už nedá zrušiť, kompenzačným opatrením môže byť len priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 20.000 EUR za úmyselné a viacnásobné porušenie základných práv podľa čl. 127 ods. 3 ústavy.

3. Sťažovateľ sa totiž už vyše 8 rokov nemôže domôcť svojho majetku, ktorý mu bol nezákonnou činnosťou justičných orgánov násilne odňatý a svojvoľnou činnosťou týchto orgánov vtiahnutý do nezmyselných sporov - vydanie bezdôvodného obohatenia voči subjektu, ktorému musel v rámci exekúcie plniť, potom viesť vopred beznádejnú exekúciu, aby preukázal nevyhnutnosť bezdôvodného obohatenia a naostatok ešte má čakať až do r. 2017, aby sa mu vyexekvovaná suma zmenila na nárok na náhradu škody ap. - počas ktorých trpí pocitmi beznádeje, frustrácie, neistoty a strachu, ktoré nemožno kompenzovať konštatovaním porušenia základných práv. Požadovaná suma splní aj prevenčný účel a účel

saturačný, ktorý jedine zmysluplne môže „prebudiť“ sudcov konajúceho krajského súdu k svojej ústavnej úlohe, ktorou je ochrana základných ľudských práv a slobôd fyzických a právnických osôb pre svojvôľou štátu a jeho orgánov verejnej moci.»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstatou námietok sťažovateľky boli tvrdenia o porušení jej základných práv uznesením krajského súdu sp. zn. 16 Co 43/2011 zo 17. marca 2011, v ktorom krajský súd nerešpektoval právny názor najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho a zotrval na svojom

právnom názore, ktorý bol z podstatnej časti dôvodom na zrušujúce uznesenie najvyššieho súdu.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy je Slovenská republika zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

1. Sťažovateľka napáda svojou sťažnosťou rozsudok krajského súdu sp. zn. 16 Co 43/2011 zo 17. marca 2011 potom, čo o ňom rozhodol najvyšší súd v dovolacom konaní uznesením sp. zn. 2 Cdo 155/2011 z 21. decembra 2011.

Citované ustanovenie čl. 127 ods. 1 ústavy limituje hranice právomoci ústavného súdu a všeobecných súdov, a to tým spôsobom, že sťažovateľka má právo domáhať sa ochrany základných práv a slobôd na ústavnom súde iba v prípade, ak jej túto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné súdy (mutatis mutandis napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Podstatou účinnej ochrany základných práv sťažovateľky bol okrem iného aj ňou využitý mimoriadny opravný prostriedok, ktorý jej umožňoval odstrániť stav, v ktorom videla porušenie svojich základných práv a slobôd.

Súčasťou konštantnej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04). Ak o závažných procesných pochybeniach, ktorými sa porušujú aj niektoré zo základných práv alebo slobôd, je oprávnený a povinný rozhodnúť všeobecný súd na základe riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov upravených v príslušnom procesnom poriadku (takým je v prerokúvanej veci rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 155/2011 z 21. decembra 2011), je právomoc ústavného súdu pred ich vyčerpaním, resp. rozhodnutím o nich vylúčená (IV. ÚS 10/02).

Vychádzajúc z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti (vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu) už po jej predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd zároveň pripomína, že sťažovateľka namietala rozsudok krajského súdu sp. zn. 16 Co 43/2011 zo 17. marca 2011 po uplynutí lehoty dvoch mesiacov od jeho právoplatnosti. Keďže v danej veci najvyšší súd v rámci dovolacieho konania preskúmal rozsudok krajského súdu v napadnutej časti a dospel k záveru, že dovolanie „*je nielen prípustné podľa § 238 ods. 1 O. s. p., ale aj opodstatnené z dôvodov namietaných v podanom dovolaní*“, za daných okolností nemožno vo vzťahu k rozsudku krajského súdu konštatovať zachovanie lehoty na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy. O zachovaní lehoty by bolo možné hovoriť v prípade, ak by dovolací súd dovolanie sťažovateľky ako neprípustné odmietol a napadnuté rozhodnutie krajského súdu by z hľadiska dôvodov obsiahnutých v dovolaní vecne neskúmal (napr. III. ÚS 199/2010, III. ÚS 290/2011). Taká situácia však nenastala, keďže najvyšší súd rozsudok krajského súdu v napadnutej časti preskúmal, zrušil ho a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. Z tohto pohľadu je sťažnosť sťažovateľky vo vzťahu k námietke o porušení jej práv rozsudkom krajského súdu podaná oneskorene.

Pozornosti ústavného súdu zároveň neušlo, že sťažovateľka sa sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. marca 2012 domáhala vyslovenia porušenia práv rozsudkom krajského súdu sp. zn. 16 Co 43/2011 zo 17. marca 2011 v čase, keď tento rozsudok bol v napadnutej časti zrušený v rámci dovolacieho konania uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 155/2011 z 21. decembra 2011. Z tohto pohľadu sťažnosť sťažovateľky neobsahovala zároveň jednu z obligatórnych náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, ktorá v zmysle § 50 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde musí okrem iného obsahovať označenie právoplatného rozhodnutia, ktoré je predmetom sťažnosti. Vzhľadom na to, že napadnuté

rozhodnutie bolo ešte pred podaním sťažnosti ústavnému súdu zrušené dovolacím súdom, akékoľvek úvahy o jeho právoplatnosti sú za daných okolností bezpredmetné.

2. Sťažovateľka ďalej tvrdí, že doba, o ktorú sa predlžuje súdne konanie v dôsledku prerokovania veci na najvyššom súde, a nového prerokovania pred krajským súdom, je označiteľná ako zbytočné prietahy v súdnom konaní pričítateľné na vrub krajskému súdu. Sťažovateľka preto namieta aj porušenie svojho základného práva garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy, čo však osobitným spôsobom neodôvodnila, t. j. nepreukázala príčinnú súvislosť medzi základným právom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a medzi namietaným rozsudkom, keď vo svojom podaní konštatuje v podstate pravdepodobné a budúce prietahy v súdnom konaní. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie právnej neistoty (III. ÚS 61/98). Vzhľadom na takto vymedzenú podstatu a účel tohto základného práva ústavný súd poskytuje ústavnú ochranu len vtedy, ak bola sťažnosť ústavnému súdu podaná v čase, keď k namietanému porušovaniu ešte mohlo dochádzať a neodôvodnená nečinnosť, príp. neefektívna činnosť príslušného orgánu verejnej moci v tom čase ešte mohla trvať (m. m. II. ÚS 387/06, IV. ÚS 46/07, IV. ÚS 263/08). Sťažovateľka napáda rozhodnutie krajského súdu, ktoré jej spôsobí prietahy v konaní, avšak zo samotnej podstaty veci vyplýva, že krajský súd rozhodnutím vo veci vykonal všetky zákonom predpokladané a dovolené úkony na odstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľky, a preto už označený súd nemohol žiadnym ústavne relevantným spôsobom ovplyvniť priebeh konania, resp. nečinnosťou spôsobovať prietahy, a teda nemohol už ani porušovať základné právo sťažovateľky.

Z uvedených dôvodov ústavný súd aj túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. mája 2012